

Katarzyna Janczulewicz

Zakład Zarządzania Informacją
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: k.janczulewicz@gmail.com

XI Bałtycka Konferencja „Zarządzanie i Organizacja Bibliotek” pod hasłem „Multibibliotekarstwo” (Gdańsk, 11–12 maja 2017 r.)

XI Bałtycka Konferencja „Zarządzanie i Organizacja Bibliotek” poświęcona była multibibliotekarstwu. Motyw przewodni obrad został wyłoniony w konkursie zorganizowanym w trakcie X, jubileuszowej edycji konferencji w 2016 r. Tegoroczna edycja odbyła się w dniach 11–12 maja 2017 r. w Bibliotece Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk. Wzięli w niej udział przedstawiciele instytutów kształcących w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz reprezentanci bibliotek akademickich, publicznych i fachowych.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonały Maja Wojciechowska (Uniwersytet Gdański) oraz dyrektor PAN Biblioteki Gdańskiej, Zofia Tylewska-Ostrowska, której powierzono moderowanie pierwszej sesji konferencyjnej. Jako pierwsza głos zabrała Małgorzata Kowalska (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), która w referacie *Crowdsourcing – w kierunku budowy i wzmacniania potencjału multispoleczności bibliotecznych* podjęła temat jednej z koncepcji partycypacji społeczeństwa w tworzeniu kultury. Referentka omówiła ideę crowdsourcingu, polegającego na powierzeniu członkom społeczności wytwarzania części usług, oraz wskazała liczne przykłady wykorzystania go w działalności bibliotecznej. M. Kowalska podkreśliła znaczenie crowdsourcingu jako narzędzia budowania zróżni-

cowanych społeczności okołobibliotecznych i zwiększania społecznego prestiżu bibliotek.

Katarzyna Janczulewicz (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki, Uniwersytet Śląski w Katowicach) wygłosiła referat *MULTI-bibliotekarstwo w świetle czasopism branżowych. Analiza bibliometryczna bibliotekarskich miesięczników za lata 2014–2016*. Jego przedmiotem był obraz bibliotek w trzech miesięcznikach bibliotekarskich: „Bibliotekarz”, „Poradnik Bibliotekarza” i „Biblioteka w Szkole”. Treści zawarte w tych czasopismach koncentrują się na działaniach podejmowanych przez biblioteki publiczne i szkolne.

Sylwetkę idealnego bibliotekarza przedstawił Marcin Karwowski (Portal Rynek Informacji, Agencja Doradztwa Personalnego Trenkalder) w referacie *Profil kompetencyjny bibliotekarza XXI wieku – analiza ofert pracy w kontekście stawianych wymagań i proponowanych zadań*. Punktem wyjścia była analiza ofert pracy skierowanych do bibliotekarzy, dostępnych na portalach dla osób poszukujących pracy i pracowników. Prelegent na podstawie 93 ofert zbudował profil kompetencyjny pracownika, uwzględniający: kwalifikacje, umiejętności osobiste, społeczne i menedżerskie.

Dwa kolejne referaty dotyczyły działalności na rzecz użytkowników w bibliotece akademickiej. Beata Korzystka (Biblioteka Politechniki Poznańskiej) w referacie *Blended learning jako optymalne rozwiązanie w podejściu do edukacji Czytelnika* zajęła się metodyką pracy. Rozważania wokół blended learningu zostały przedstawione w płaszczyznach: społecznej, organizacyjnej i technologicznej. Maria Bosacka (Biblioteka Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego) w referacie *Światy wirtualne w kształceniu kompetencji informacyjnych: teoria i praktyka* przybliżyła wykorzystanie technologii w działalności dydaktycznej. Prelegentka omówiła funkcjonowanie wirtualnych platform, takich jak Second Life czy Active Worlds, oraz zrealizowane w ich ramach projekty edukacyjne.

Ostatnia prelegentka tej sesji, Anna Bujko (Biblioteka Uniwersytecka, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), ukazała etapy tworzenia repozytoriów instytucjonalnych na przykładzie opracowywanej koncepcji w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. W wystąpieniu *Repozytoria instytucjonalne wybranych szkół wyższych w Polsce. Analiza porównawcza* zawarła informacje dotyczące organizacyjnych aspektów tworzenia repozytoriów oraz przedstawiła ranking dynamiki ich rozwoju.

Drugą sesję moderowała Maria Otto (PAN Biblioteka Gdańska). Zagadnieniem łączącym referaty w tej części konferencji była komunika-

cja oraz zastosowanie multimediiów w pracy bibliotecznej. Jako pierwsza wystąpiła Lidia Szczygłowska (Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej) z referatem *Marka biblioteki*. Omówiła w nim rolę postrzegania biblioteki w środowisku. Wśród wniosków znalazło się stwierdzenie, że marka to niematerialna percepcja związana z jakością lub wartością. Dla bibliotek stanowi przestrzeń w umysłach klientów-użytkowników i czytelników.

Dystrybucja informacji wymaga odpowiedniej oprawy. Problematykę tę poruszyła Małgorzata Omilian-Mucharska (Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego) w referacie *Instrumentarium pracy bibliotekarza-redaktora serwisów online*. Prelegentka przedstawiła pakiet narzędzi do wykorzystania w pracy redaktora serwisów bibliotecznych: od doboru fontu, poprzez tworzenie grafik użytkowych, po sprawdzanie poprawności tekstów.

Magdalena Cyrklaff (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w referacie *Memory jako narzędzie komunikacji w Internecie. Charakterystyka, formy użycia oraz przegląd generatorów* zajęła się zagadnieniem najmniejszej jednostki informacji kulturowej i jej rozprzestrzenianiem się w cyberprzestrzeni. Autorka zaprezentowała ewolucję memów oraz sposoby ich wykorzystania w pracy z użytkownikiem instytucji kultury i edukacji.

Zastosowanie technologii w pracy z użytkownikiem niepełnosprawnym omówiły Monika Cieniewska i Anna Nobis (Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Dział Zbiorów dla Niewidomych) w wystąpieniu *Multimedia w pracy z użytkownikami niepełnosprawnymi wzrokowo*. Prelegentki podkreśliły nieocenioną pomoc nowoczesnych technologii w niwelowaniu barier dostępu do edukacji i kultury oraz przedstawiły następujące możliwości przystosowania biblioteki na przykładzie macierzystej instytucji: dostosowana przez tyfloinformatyka witryna internetowa, formularze zapisu, kształtowanie księgozbioru, automatyczny serwis udostępnień *online*.

Ostatnia prelegentka tej sesji, Ewa Rudnicka (Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie), wygłosiła referat *Eksperyment Searle'a a odbiór komunikatów w porozumiewaniu pionowym w bibliotece akademickiej* dotyczący komunikacji wewnętrznej w bibliotece. Punktem wyjścia, ilustrującym problemy komunikacyjne, był tzw. Chiński Pokój Johna Searle'a z 1980 r., na podstawie którego prelegentka omówiła znaczenie skutecznego porozumiewania się w kulturze organizacyjnej bibliotek.

Trzecią sesję moderowała L. Szczygłowska. Tematyka referatów dotyczyła użytkowników zewnętrznych i wewnętrznych. Obrady roz-

poczęła Marta Deńca (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy pn. „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych” w Krakowie) wystąpieniem *Czytelnik niepełnosprawny w bibliotece – możliwości i ograniczenia*. Prelegentka zwróciła uwagę na użytkowników o specjalnych potrzebach informacyjnych. Czytanie odgrywa terapeutyczną rolę w życiu niepełnosprawnych użytkowników, a biblioteki mogą i powinny pomagać w rozwijaniu ich zainteresowań i pasji życiowych.

Mariusz Wrona (Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku) w referacie *Bibliotekarz – „człowiek-orkiestra”*. W *szukaniu recepty na lepsze jutro, o samo-zapętlaniu, o egoizmie i o rozważaniu tego, co w rzeczy samej istotne* podzielił się refleksją nad rolą i zadaniami multibibliotekarza. Prelegent przeanalizował trzy główne wątki wielowymiarowości pracy bibliotecznej: współistnienie mediów cyfrowych i analogowych, zwiększenie obszaru pracy o edukację i kulturę oraz jednoczesną deregulację zawodu.

Drugi reprezentant bibliotek artystycznych, Sławomir Sobczyk (Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie), wygłosił referat *Pasje, zainteresowania i aktywność pozazawodowa bibliotekarzy Akademii Sztuk Pięknych w Polsce – na przykładzie badań ankietowych*. Autor omówił wyniki badania zainteresowań bibliotekarzy uczelni artystycznych oraz ich potencjalnego wpływu na pracę zawodową. Rozwijanie pozazawodowych zainteresowań potwierdzili wszyscy respondenci.

Ostatnia prelegentka w tej części sesji, Agnieszka Dec-Michalska (Biblioteka Śląska w Katowicach), w wystąpieniu *Doświadczenie i zapis – historia mówiona na przykładzie Filmoteki Śląskich Portretów Mówionych* przedstawiła projekt historii oralnej, za sprawą którego archiwizowane i udostępniane *online* są relacje świadków historii – mieszkańców regionu śląskiego. Atutem przygotowywanych nagrań jest wyjątkowe połączenie opowieści świadków historii z informacjami na temat ich osobistych losów. Obecnie Filmoteka Śląskich Portretów Mówionych zawiera blisko 50 portretów i stanowi cenny materiał dla badaczy – regionalistów Śląska.

W pierwszym dniu konferencji uczestnicy mogli wziąć udział w trzech warsztatach wzmacniających multumiejętności osobiste i zawodowe. Wzmocnienie kreatywności zaproponowała M. Cyrklaff (*Trening kreatywności, czyli co ma wiatrak do piernika...*), zwiększenie percepcji rzeczywistości – Elżbieta Franckiewicz (*Style reprezentacji – jaki jest Twój wiodący styl?*), natomiast poszukiwanie idealnych pracowników bibliotek – M. Karwowski (*Efektywna rekrutacja pracowników – kolejne zadanie multibibliotekarza*).

Drugi dzień konferencji rozpoczął się pokazem zabytkowych cymeliów w zabytkowej czytelni, pochodzących ze zbiorów PAN Biblioteki Gdańskiej. Uczestnicy spotkania mogli obejrzeć najcenniejsze kolekcje: inkunabuły, renesansowe rękopisy z kolekcji Jana Bernarda Bonifacia oraz muzykalia. Współpraca Biblioteki z orkiestrą barokową Goldberg Baroque Ensemble zaowocowała wydaniem płyty *Muzyczne Dziedzictwo Miasta Gdańska Vol. VI Kantaty Na Święto Zesłania Ducha Świętego i Wniebowstąpienie* nominowanej do Nagrody Muzycznej Fryderyk 2016. Zaprezentowano również działanie autorskiego projektu PANKREATOR (<http://pankreator.org/>), który stanowi przykład ciekawego wykorzystania zasobów cyfrowych – użytkownicy mogą w nim przygotować autorskie pocztówki, wykorzystując zabytkowe materiały.

Otwarcia drugiego dnia konferencji dokonała Z. Tylewska-Ostrowska, natomiast moderowania czwartej sesji konferencyjnej podjęła się M. Cyrklaff. W sesji wygłoszono 9 referatów, w których omawiano wielopłaszczyznową współpracę z użytkownikami. Pierwsi prelegenci, Katarzyna Bartosiak i Kamil Banaszewski (Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego), w referacie *MULTIedukacja w bibliotekach akademickich – nowe metody i narzędzia szkoleń użytkowników* przedstawili metody i narzędzia przeznaczone do prowadzenia szkoleń. Biblioteczna oferta szkoleniowa na miarę XXI w. jest multimedialna: z jednej strony wykorzystuje możliwości nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, z drugiej aktywizuje użytkowników do współtworzenia procesu szkoleniowego.

Katarzyna Gmerek (Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w wystąpieniu *Wykorzystanie źródeł cyfrowych i tradycyjnych w pracy z czytelnikiem prowadzącym badania historyczne lub genealogiczne* zwróciła uwagę na synkretyczne podejście do wyszukiwania informacji oraz na zachowania informacyjne społeczności. Jednym z głównych wyznaczników zdobywania wiedzy jest coraz krótszy czas oczekiwania na informację.

Zagadnieniem osoby czytelnika zajęła się Monika Curyło (Biblioteka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) w referacie *Czytelnik jako prosument – niebezpieczeństwo czy ratunek dla bibliotek?* Poza wskazaniem typologii prosumenckiej M. Curyło zaznaczyła, że sposób, w jaki aktywność czytelnika wpływa na jego relacje z biblioteką, jest niezwykle ważny.

Kolejne trzy referentki przeanalizowały ofertę bibliotek skierowaną do społeczności międzynarodowej. Marzena Błach (Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) w wystąpieniu *Biblioteka dla Erasmusa? Działania bibliotek uni-*

wersyteckich na rzecz międzynarodowej społeczności akademickiej zajęła się zagadnieniem tworzenia przez biblioteki uczelni wyższych oferty uwzględniającej potrzeby międzynarodowej społeczności akademickiej oraz zaprezentowała działania podejmowane w jej macierzystej uczelni: spotkania informujące o ofercie Biblioteki, materiały angielskojęzyczne: prezentacje, ulotki, plan Biblioteki. Katarzyna Błaszowska (Biblioteka Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku) wygłosiła referat *Kluby Obcokrajowca jako pomoc w integracji imigrantów*. W 2016 r. w Gdańsku rozpoczęto realizację wieloaspektowego Modelu Integracji Imigrantów, w którego działania włączyła się Biblioteka Europejskiego Centrum Solidarności, aranżując dwa miejsca spotkań: Kulturalny i Językowy Klub Obcokrajowca. Doświadczenia w pracy z multispolecznościami stanowiły przedmiot referatu Anny Janus (Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu): *Kultura dla wybranych?* Autorka na podstawie *Manifestu UNESCO/IFLA o bibliotece wielokulturowej* omówiła realizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną we Wrocławiu projekty, których celem jest poprawa znajomości języków obcych i języka polskiego jako obcego (Language Cafe, Wrocław na Językach); rolę multispoleczności (Żywa Biblioteka i Wolontariat Międzynarodowy); kwestię integracji społeczności (liczne spotkania i festiwale). A. Janus podkreśliła, że biblioteki są naturalnym środowiskiem pokazującym różnorodność świata. Aleksandra Skiba (Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie) w referacie *Obiekty cyfrowe w zasobach Sekcji Rękopisów Książnicy Pomorskiej: pozyskiwanie, opracowanie i udostępnianie* nakreśliła działania digitalizacyjne w reprezentowanej przez siebie placówce. Poza teoretycznymi aspektami procesów cyfryzacji zbiorów i przygotowywania dla nich metadanych prelegentka zaprezentowała najciekawsze zrealizowane projekty: „Zeskanuj swoje archiwum rodzinne”, „Archiwum Kolonii Polskiej w Hrabinie” oraz cykl wywiadów z osobami, które w wyniku procesów przesiedleńczych po II wojnie światowej zamieszkały na Pomorzu Zachodnim.

Ostatnia prelegentka tej sesji, Justyna Długosz (Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach), w wystąpieniu *MULTIBiblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach – współczesna biblioteka muzealna w nowoczesnej instytucji kultury* przybliżyła multidziałalność biblioteki fachowej. Realizowanie działań, jakie nakłada na tego typu instytucje ustawa o bibliotekach, nie wyczerpuje aktywności Biblioteki Muzeum Śląskiego na rzecz lokalnej społeczności i środowiska naukowego: organizuje się tu szkolenia z korzystania z materiałów cyfrowych (baz danych), promuje czytelnictwo, popularyzuje wiedzę o Śląsku i wybitnych Ślązakach.

Ostatnia sesja konferencyjna, moderowana przez Annę Walczak (PAN Biblioteka Gdańska), była poświęcona tematyce usług biblioteczno-informacyjnych. Jako pierwszy głos zabrał Przemysław Kowalski (Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Piaseczno), który w zawierającym liczne fotografie referacie *Biblioteka i bibliotekarze oraz ich MULTIROLA w środowisku lokalnym* przybliżył działania edukacyjne i kulturalne reprezentowanej przez siebie placówki, w tym szkolenia i warsztaty (także indywidualne) z wykorzystania technologii, oraz omówił ideę spotkań dla wszystkich grup wiekowych. Ponadto zaakcentował rolę biblioteki w kształtowaniu świadomości lokalnej i wyzwania, jakie stoją przed księżnicami.

Działania na rzecz środowiska akademickiego przedstawiła Emilia Nowakowska (Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej) w referacie *Bibliotekarz akademicki jako multibibliotekarz*. Aktywność podejmowana przez Bibliotekę została ukazana w następujących aspektach: naukowym (tworzenie baz danych: BazTech, Repozytorium i Platformy Czasopism Mercuriusz, organizacja wystaw książek zagranicznych), promocyjnym (udział w jubileuszu uczelni, prowadzenie portali informacyjnych w Internecie) i kulturalnym (przygotowywanie wystaw tematycznych).

Kolejny prelegent, franciszkanin o. Zbigniew Joskowski (Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie) wygłosił referat *Multi-konteksty Kawiarenki Francesco w Koszalinie jako odpowiedź na potrzeby konsumpcyjne, kulturalne i edukacyjne – założenia, cele i szanse rozwoju projektu*. Kawiarenka Francesco to parafialna inicjatywa „dla ciała i ducha”, realizowana jako projekt konsumpcyjny, kulturalny i edukacyjny.

Temat współpracy środowiska akademickiego ze społecznością lokalną, w tym placówkami szkolnymi, zaprezentowali Karina Olesiak i Bartłomiej Duda (Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) w wystąpieniu *Wrota do świata wiedzy i kultury, czyli biblioteczne projekty edukacyjne w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W pierwszej części prelegenci przedstawili działania podejmowane na rzecz społeczności akademickiej (m.in. baza danych Edukator, cyfrowe Muzeum Podręcznika), w drugiej – inicjatywy skierowane do społeczności lokalnej, takie jak: Małopolska Noc Naukowców, Noc w Bibliotece, Uniwersytet Pedagogiczny Dzieciom, prelekcje i konkursy dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (Małopolski Konkurs Wiedzy o Historii i Kulturze USA).

Rozwój multibiblioteki przez pryzmat historii instytucji omówiła Anna Pawłowska (Biblioteka Główna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II) w referacie *Biblioteka Instytutu Historii w latach 1918–2017 – jak zmieniała się najstarsza biblioteka zakładowa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*.

Specjalistyczne usługi informacyjne skierowane do środowiska medycznego zaprezentowała Iwona Fryzowska-Chrobot (Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie) w referacie *Wielowymiarowość usług biblioteczno-informacyjnych świadczonych przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie*. Działalność Biblioteki obejmuje opracowywanie autorskich baz danych, subskrybowanie czasopism i gromadzenie zbiorów własnych.

Zagadnieniem znaczenia czytelnictwa nienaukowego w bibliotece uczelnianej zajęły się Lidia Królak i Magdalena Seta (Biblioteka Główna im. Władysława Grabskiego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) w wystąpieniu *Nie tylko nauka – preferencje czytelników użytkowników Wypożyczalni Beletrystycznej w Bibliotece Głównej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*. Prelegentki przeprowadziły ankietę na temat preferencji czytelniczych użytkowników Biblioteki (częstotliwość czytania i wypożyczeń oraz preferowane gatunki literackie). Wyniki ankiety zaprezentowały na tle statystyk bibliotecznych.

Ostatnia prelegentka, Mariola Augustyniak (Biblioteka Uniwersyteku Łódzkiego), zobrazowała rolę katalogów w kształtowaniu multibiblioteki w referacie *Katalog jako narzędzie informacji o zasobach biblioteki naukowej. Z doświadczeń Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*. Tło historyczne oraz katalogi tworzone w Bibliotece (kartkowe i elektroniczne) posłużyły M. Augustyniak do wskazania zadań bibliotek w aspekcie efektywności prezentowania wiarygodnych informacji naukowych.

Dwudniowe obrady stanowiły okazję do wymiany doświadczeń i wzajemnych inspiracji bibliotekarzy i teoretyków. W trakcie dyskusji podkreślono, że największą siłą multibibliotek są ludzie – bibliotekarze i czytelnicy – oraz ich wiedza, kreatywność i zaangażowanie. Współczesna działalność bibliotek wymaga od jej pracowników ustawicznego podnoszenia kwalifikacji i nabywania nowych umiejętności; w końcu, jak pisze Jorge Luis Borges, „Wszechświat jest (multi)Biblioteką”.

Organizatorzy ogłosili, że kolejna konferencja odbędzie się w 2018 r. pod hasłem „Biblioteki Mobilne”.